

Mikael Laaksosta FinnOA:n uusi puheenjohtaja

Fakta Julkaistu 19.12.2016 klo 13:57 Kirjoittaja Mika Holopainen

Tutkijoiden, tieteellisten kustantajien ja tieteellisten kirjastojen yhteistyönä vuonna 2003 perustettu [FinnOA-työryhmä](#) pyrkii edistämään tutkimustiedon avointa saatavuutta Suomessa. Viime aikoina avoimuuden edistäminen on laajentunut kattamaan julkaisujen lisäksi myös tutkimusdatan ja muut tutkimuksen tausta-aineistot.

Työryhmä on järjestänyt omien kokoustensa lisäksi seminaareja ja toiminut asiantuntijana avoimen tieteen kysymyksissä.

Työryhmän pitkäaikainen puheenjohtaja **Annikki Roos** siirtyi viime kesänä Tukholmaan, Karoliinisen instituutin kirjastonjohtajaksi. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin viime lokakuussa KTT **Mikael Laakso**, joka on aiemmin toiminut FinnOA:n sihteerinä.

Mikael Laakso valittiin lokakuussa 2016 FinnOA-työryhmän uudeksi puheenjohtajaksi. Kuva: Tuukka Troberg.

Esitin Laaksolle muutaman kysymyksen hänen taustastaan ja FinnOA:n toimintaan liittyvistä näkemyksistä.

Kertoisitko hieman taustastasi tutkijana. Mitä olet tutkinut ja miksi alun perin kiinnostuit avoimen julkaisemisen kysymyksistä?

Valmistuin 2008 Hankenilta tietojärjestelmätiede pääaineena, graduni käsitteli toiminnanohjausjärjestelmien käyttöönottoprosesseja julkisella sektorilla. Graduani ohjasi professori Bo-Christer Björk, joka valmistumiseni yhteydessä kertoi mahdollisuudesta hakea tutkijakoulutukseen. Olin valmistunut suhteellisen nopeasti ja koin tutkimustyön mielekkääksi, joten tämä vaihtoehto alkoi kiinnostaa ja päätin hakea Hankenin tutkijakoulutukseen.

Aluksi väitöskirjan aiheena oli digitaalisten rakennusmallien avointen teknisten standardien kehitys ja laajemman käyttöönoton vaikeudet. Tämän aiheen parissa ehdin tehdä pari vuotta täysipäiväistä tutkimusta, mutta vuoden 2009 aikana tulin mutkan kautta mukaan Bo-Christer Björkin tutkimusprojektiin. Tarkoituksena oli kartoittaa tiedelehtien artikkeleiden avointa saatavuutta kattavammin kuin kukaan muu aikaisemmin. Sille tielle jäin! Aihe vei niin voimakkaasti mukanaan, että lopulta valmistuin tutkijakoulutuksesta 2014 väitöskirjan aiheena open access -julkaisemisen kasvu eri näkökulmista.

Hukkaan eivät ne tutkijakoulutuksen pari ensimmäistä vuotta menneet, sillä kerätystä aineistosta sain muutaman julkaisun tehtyä ja avointen teknisten standardointiprosessien ymmärtäminen on myöhemmin tarjonnut mielenkiintoisia vertauskohtia tieteellisen julkaisemisen sosio-tekniisiin haasteisiin.

Millaisissa avoimen tieteen hankkeissa ja asiantuntijatehtävissä olet ollut mukana viime vuosina?

Hanken sai 2015 kansallisen ATT-hankkeen Tieto Käyttöön -rahoitushaun kautta rahoitusta NopSA-hankkeelle (Nopea Siirtyminen Avoimuuteen). Sen kuluessa olemme Hankenin kirjaston kanssa aktivoineet ja tukeneet tutkijoita rinnakkaistallentamaan niin vanhoja kuin uusia julkaisuja omaan julkaisuarkistoomme. Hankkeen aikana luotiin ja julkaistiin myös Hankenin avoimen tutkimuksen linjaukset, jossa avoin julkaiseminen on vahvasti läsnä. Olin mukana NopSA-hankkeen suunnittelussa ja olen ollut keskeisessä roolissa hankkeen toteutuksessa.

Syksystä 2015 olen toiminut ATT-hankkeen Avoimen julkaisemisen yhtenäiset käytännöt ja tuki -työryhmän puheenjohtajana, jossa yhtenä päätehtävänä on seurata ja tukea ATT-hankkeen alla toimivia erilaisia avoimeen julkaisemiseen liittyviä aktiviteetteja.

Syksystä 2015 olen toiminut myös FinELib-konsortion tiedekustantajaneuvotteluiden strategiaryhmän jäsenenä. Tässä roolini on luontevasti ollut tukea neuvotteluryhmää avoimeen julkaisemiseen liittyvissä asioissa. Sopimusneuvottelut julkaisijoiden kanssa sisältävät yhä useammin avoimeen julkaisemiseen liittyviä ehtoja, jotka olisi järkevä saada kattaviksi ja saumattomiksi. Näin suomalaiset tutkijat pääsisivät julkaisemaan avoimesti mahdollisimman pienellä vaivalla ja kustannuksilla.

FinnOA-työryhmällä on jo pitkä historia takana. Millaisena näet työryhmän roolin tällä hetkellä?

Kun FinnOA-työryhmä perustettiin vuonna 2003, oli open access ilmiönä hyvin uusi ja tuntematon monelle, ja avoimen julkaisemisen muodot ja mallit ovat olleet jatkuvan kehityksen kohteena.

Nykypäivänä open access tunnetaan yleisesti käsitteenä jo hyvin, mutta se ei tarkoita että avoimuus ja kaikki sen tuomat edut olisi otettu kattavasti tai parhaimmalla tavalla käyttöön. Olen saanut käsityksen, että kymmenen vuotta sitten työryhmän päätehtävänä oli valistaa avoimuuden mahdollisuuksista sekä kannustaa erinäisten linjausten tekemiseen ja julkaisuarkistojen luomiseen.

Nyt ja lähitulevaisuudessa näen työryhmän tehtävänä tukea järjestelmällistä loikkaa avoimen julkaisemisen malleihin ja löytää kestäviä ja toimivia ratkaisuja. Vuosina 2014- 2016 toimin FinnOA-työryhmän sihteerinä ja pääsin hyvin kiinni siihen, millainen kulttuuri ja millaisia toimintatapoja työryhmässä on. FinnOA-työryhmälle on koko ajan ollut tärkeää eri sidosryhmien tiivis yhteistyö, ja näen että tämä keskeinen elementti tulee olemaan erittäin tärkeä myös lähivuosina.

Miten haluaisit kehittää FinnOA-työryhmän toimintaa jatkossa?

Minusta FinnOA-työryhmän pitäisi jatkossa korostaa työryhmän avoimuutta ja osallistumisen matalaa kynnystä ja parantaa ryhmän näkyvyyttä sekä konkreettisesti toiminnan kautta että digitaalisesti. Lisäksi FinnOA:n tulisi entistä paremmin olla mukana siellä missä avoimeen julkaisemiseen liittyen käydään keskusteluja Suomessa. Tiivis yhteistyö muiden avointa tiedettä edistävien ryhmien ja tahojen kanssa on aivan keskeistä.

Mahdollisuus osallistua kokouksiin etänä on mielestäni tärkeä ja sen toiminnallisuuden teknistä tukea yritetään parantaa laadukkaammaksi ja helppokäyttöisemmäksi. Kevään aikana on tarkoitus uudistaa FinnOA:n verkkosivuja, samalla myös aktiivinen vuorovaikutus sosiaalisissa medioissa nousee painopisteeksi.

Hyvin moni avoimuutta edistävä hanke on riippuvainen rahoituksesta, joka on määräaikaista. FinnOA-työryhmän suurena etuna on sen jatkuvuus ja riippumattomuus. FinnOA voi panostaa työskentelyyn pitkäjänteisesti ja toimia rahoitettujen hankkeiden neuvonantajana sekä kommunikaatiokanavana.

Lisätietoja FinnOA-työryhmästä ja sen toiminnasta löydät työryhmän [verkkosivuilta](#).